

ἄτακτος καὶ φιλάρπαξ, καθὼς ὅλοι οἱ μὴ ζῶντες ὑπὸ νόμον, καὶ μᾶλλον ἀδιοίκητος ἢ αὐτοδιοίκητος.

Ἡ Κρήτη ἔπαθε θρησκευτικῶς ὅ,τι δὲν ἔπαθεν ἄλλο μέρος τῆς ἀποστατησίας Ἑλλάδος, διότι οὐδὲν ἄλλο ὑπέστη ὅσα πολιτικὰ κακὰ ὑπέστη ἡ νῆσος ἐκείνη.

Πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τῆς πτώσεως τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν, ἐν ἔτει 653 μετὰ Χριστόν, ἐπατήθη ἡ Κρήτη ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Μοάβιον στρατηγὸν τοῦ Ὀσμάν-καλίφη Ἀράβων· κατεξουσιάσθη δὲ ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰσπανίας καταδιωχθέντων καὶ κατασταθέντων μέχρι τινὸς ἐν Ἀλεξανδρεία ὁμοφύλων αὐτῶν μεσοῦντος τοῦ ἰ' αἰῶνος, καὶ διέμεινεν ὑπεξούσιος ἕως οὗ τοὺς ἐξήλασε Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ, ἐγγόνου Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα. Ὑπὸ τὴν μακρὰν δε ταύτην ἀραβικὴν ἢ σαρακινὴν ἐξουσίαν πάμπολλοι τῶν ἐγκατοίκων ἠλλαξοπίστησαν, ἀλλ' ἐπανῆλθαν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων των ἐπανελθούσης τῆς πατρίδος των ὑπὸ τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν· ἠλλαξοπίστησαν δὲ πάλιν πεσοῦσης τῆς πατρίδος των ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν.

Σκληροὶ καὶ αἰμοβόροι πάντοτε οἱ Κρήτες Τούρκοι, καθὼς τοὺς παρεστήσαμεν, εὐκόλον εἶναι νὰ συμπεράνη τις πόσον ἐξεμάνησαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν, μαθόντες τὰς ἐν Πελοποννήσῳ ταραχάς. Ὑποπτεύοντες ὅμως ὅτι δάκτυλος ῥωσσικὸς τὰς ὑπεκίνει, δὲν ἐκακοποίησαν τοὺς Χριστιανοὺς κατ' ἀρχὰς εἰμὴ σποράδην, καὶ ἔβαλαν κατὰ νοῦν νὰ προφυλαχθῶσι μᾶλλον ἢ νὰ βλάβωσι· διὰ τοῦτο ἀφώπλισαν τοὺς κατὰ τὰς πόλεις καὶ τὰ πέριξ χωρία, τοὺς κατεδίκαν νὰ ἐργάζωνται καθ' ἡμέραν ὑπὸ ἐργοδιώκτας εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἐφοδιασμὸν τῶν φρουρίων, καὶ μετεκάλεσαν εἰς τὸ μέγαλον Κάστρον τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν.

